

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکز

دانشکده ادبیات و علوم انسانی ، گروه تاریخ و باستان شناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش : اسلامی

عنوان :

بررسی باستان شناختی مدارس خراسان جنوبی از دوره

صفویه تا دوره پهلوی

استاد راهنما:

دکتر رضا نوری شادمهانی

استاد مشاور :

دکتر محسن جاوری

پژوهشگر :

نرگس شهابادی

تابستان ۱۳۹۱

تقدیم به پدر و مادر عزیز و فداکارم:

آنان که وجودم برایشان همه رنج بود و وجودشان برایم همه مهر.
توانشان رفت تا به توانی برسم و موهایشان سپید گشت تا رویم سفید بماند.
آنان که راستی قائم در شگستگی قامتشان تجلی یافت.

تقدیر و تشکر:

بدون تردید تدوین رساله حاضر بدون مساعدت و راهنمایی‌های اساتید و صاحب نظرانی که در طول تحصیل و انجام پژوهش حاضر مایاری نمودند، میسر نبود.

لذا بر خود لازم می‌دانم نهایت امتنان و قدردانی خود را از تمامی این عزیزان ابراز نمایم:
استاد راهنمای محترم: آقای دکتر رضانوری، مدیران راهنمایی‌های ارزنده و مساعدتهای بی دریغ ایشان، مستم.

استاد مشاور محترم: آقای دکتر محسن جاوری که دلسوزانه مراد انجام این تحقیق یاری نمودند.
از مدیر محترم گروه: سرکار خانم دکتر مهرناز بهروزی جهت فراهم نمودن زمینه‌های پژوهش بسیار سپاسگزارم.

از خانواده ام: خواهران عزیزم گلشوم و همسرش آقای محمد سگرددی، فاطمه و همسرش آقای حسن مودی، سکینه و همسرش آقای محمد شهابادی، مریم و همسرش آقای فرهاد یوسفی و برادران

عزیزم به ویژه علی و همسرش لیلیا شهابادی، همچنین آسیه، سپیده و سحر عزیزم که همواره در طول تحصیل مشوق و همراهم بودند و دلسوزانه مراقبت‌های نمودند کمال تشکر و قدردانی را دارم.

از دوستان عزیزم: خانم مائده عباسپور و همسرش آقای محسن معینی، خانم سارا شاهین فرو سحر دادفر نژاد و آقای علی محمودی نسب کمال تشکر را دارم.

از کارکنان میراث فرهنگی بیرجند: سرکار خانم رقیه زعفرانلو استاد عزیز و کراتقدرم که بهاره از بیج گلگی برای انجام این پژوهش دریغ نکردند و همچنین از سایر عزیزانی که مراد این پژوهش یاری رسان بودند آقای محمد رضا سروش، سرکار خانم طاهره مال اندوز، خانم زهرا رضایی ملکوتی، و خانم مشتاقی مسئول محترم کتابخانه میراث فرهنگی نیز به جهت در اختیار گذاشتن منابع سپاسگزارم.

تعهدنامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

اینجانب **نرگس شهابادی** دانش آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی **۸۸۱۰۶۸۷۹۶۰۰** در رشته **باستان شناسی** که در تاریخ **۹۱/۴/۲۸**

از پایان نامه خود تحت عنوان: **بررسی باستان شناختی مدارس خراسان جنوبی از دوره صفویه تا پهلوی با کسب نمره ۱۹ نوزده و درجه عالی دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم.**

۱- این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از

پایان نامه ، کتاب ، مقاله و...) استفاده نموده ام ، مطابق ضوابط و رویه های موجود ، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام .

۲- این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح ، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است .

۳- چنانچه بعد از فراغت از تحصیل ، قصد استفاده و هرگونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب ، ثبت اختراع و ... از این پایان نامه داشته باشم ، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم .

۴- چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود ، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت .

نام و نام خانوادگی :

تاریخ و امضاء :

فهرست مطالب

عنوان _____ وان

صفحه

چکیده

فصل اول : کلیات پژوهش

مقدمه ۲

فصل دوم : سیمای استان خراسان جنوبی در دوره صفویه و قاجاریه

۱-۲ معرفی استان خراسان جنوبی ۷

۲-۲ بیرجند..... ۷

۱-۲-۲ جغرافیای تاریخی بیرجند و قهستان ۸

۲-۲-۲ وجه تسمیه ۱۶

۳-۲-۲ آب و هوا ۱۹

۴-۲-۲ منابع آبی ۲۱

۱-۴-۲-۲ آب‌های سطحی ۲۱

(الف) بند دره ۲۲

(ب) بند عمرشاه ۲۳

۲-۴-۲-۲ آب‌های زیرزمینی ۲۳

(الف) چاه ۲۴

(ب) قنات ۲۴

۳-۲ خوسف ۲۸

۱-۳-۲ جغرافیای تاریخی ۲۸

۲-۳-۲ وجه تسمیه ۳۰

۴-۲ فردوس ۳۰

۱-۴-۲ جغرافیای تاریخی ۳۰

۲-۴-۲ وجه تسمیه ۳۴

۵-۲ بشرویه ۳۵

۳۵ ۱-۵-۲ جغرافیای تاریخی
۳۷ ۲-۵-۲ وجه تسمیه
۳۸ ۶-۲ درمیان
۳۸ ۱-۶-۲ جغرافیای تاریخی
۳۹ ۲-۶-۲ وجه تسمیه

فصل سوم : چرایی شکل گیری مدارس

۴۱ ۱-۳ تعلیم و تربیت در اسلام
۴۴ ۱-۱-۳ تأسیس مدارس اسلامی
۴۷ ۲-۱-۳ تعلیم و تربیت در دوره صفوی
۵۳ ۳-۱-۳ مدارس اواخر زندیه و اوایل قاجار
۵۴ ۴-۱-۳ وضعیت آموزش پیش از مشروطیت
۵۶ ۵-۱-۳ وضعیت آموزش پس از مشروطیت
۵۷ ۶-۱-۳ شرایط و اوضاع جدید در دوره قاجار و واکنش‌های جامعه نسبت به آن
۵۸ ۷-۱-۳ واکنش‌های متقابل جامعه و مدارس جدید
۶۰ ۲-۳ نظام آموزشی مدارس
۶۲ ۳-۳ تقسیم وظایف در مدارس
۶۲ ۱-۳-۳ متولی
۶۲ ۲-۳-۳ ناظر
۶۲ ۳-۳-۳ مدرس
۶۳ ۴-۳-۳ نایب
۶۳ ۵-۳-۳ معید

۶۳ ۶-۳-۳ طلبه
۶۴ ۷-۳-۳ مؤذن
۶۴ ۸-۳-۳ خادم و آبکش
۶۴ ۴-۳ اهمیت وقف در توسعه و ابقاء مدارس
۶۹ ۵-۳ ویژگی‌های فضای معماری مدارس
۷۷ ۶-۳ پیشینه تاریخی مدارس در خراسان

فصل چهارم: ویژگی‌های ساختاری و تزئیناتی مدارس خراسان جنوبی

۸۷ ۱-۴ مدارس خراسان جنوبی
۹۴ ۲-۴ تأثیر ویژگی‌های اقلیمی بر معماری و شهرسازی بیرجند
۱۰۲ ۳-۴ مدارس بیرجند
۱۰۶ ۱-۳-۴ مدرسه معصومیه
۱۰۶ ۱-۱-۳-۴ موقعیت
۱۰۶ ۲-۱-۳-۴ تاریخچه
۱۰۸ ۳-۱-۳-۴ توصیف عمومی و پیشینه تحقیقاتی
۱۰۹ ۴-۱-۳-۴ کارکرد اصلی
۱۰۹ ۵-۱-۳-۴ کارکرد امروزی
۱۰۹ ۶-۱-۳-۴ ویژگی‌های ساختاری
۱۱۵ ۲-۳-۴ مدرسه شوکتیه
۱۱۵ ۱-۲-۳-۴ موقعیت
۱۱۵ ۲-۲-۳-۴ تاریخچه
۱۱۶ ۳-۲-۳-۴ توصیف عمومی و پیشینه تحقیقاتی

- ۱۲۷ ۴-۲-۳-۴ کارکرد اصلی
- ۱۲۷ ۵-۲-۳-۴ کارکرد امروزی
- ۱۲۷ ۶-۲-۳-۴ ویژگی‌های ساختاری
- ۱۳۵ ۳-۳-۴ مدرسه علمیه آیت الله نابغ آیتی
- ۱۳۵ ۱-۳-۳-۴ موقعیت
- ۱۳۵ ۲-۳-۳-۴ تاریخچه
- ۱۳۶ ۳-۳-۳-۴ توصیف عمومی و پیشینه تحقیقاتی
- ۱۳۶ ۴-۳-۳-۴ کارکرد اصلی
- ۱۳۶ ۵-۳-۳-۴ کارکرد امروزی
- ۱۳۶ ۶-۳-۳-۴ ویژگی‌های ساختاری
- ۱۴۰ ۴-۴-۴ مدرسه ملا علی اکبر خوسفی
- ۱۴۰ ۱-۴-۴ موقعیت
- ۱۴۰ ۲-۴-۴ تاریخچه
- ۱۴۰ ۳-۴-۴ توصیف عمومی و پیشینه تحقیقاتی
- ۱۴۱ ۴-۴-۴ کارکرد اصلی
- ۱۴۱ ۵-۴-۴ کارکرد امروزی
- ۱۴۱ ۶-۴-۴ ویژگی‌های ساختاری
- ۱۴۴ ۵-۴-۴ مدرسه حبیبیه
- ۱۴۴ ۱-۵-۴ موقعیت
- ۱۴۴ ۲-۵-۴ تاریخچه
- ۱۴۴ ۳-۵-۴ توصیف عمومی و پیشینه تحقیقاتی
- ۱۴۵ ۴-۵-۴ کارکرد اصلی
- ۱۴۵ ۵-۵-۴ کارکرد امروزی

- ۱۴۵ ۶-۵-۴ ویژگی‌های ساختاری
- ۱۴۹ ۶-۴ مدرسه علیا
- ۱۴۹ ۱-۶-۴ موقعیت
- ۱۴۹ ۲-۶-۴ تاریخچه
- ۱۴۹ ۳-۶-۴ توصیف عمومی و پیشینه تحقیقاتی
- ۱۵۰ ۴-۶-۴ کارکرد اصلی
- ۱۵۰ ۵-۶-۴ کارکرد امروزی
- ۱۵۰ ۶-۶-۴ ویژگی‌های ساختاری
- ۱۵۳ ۷-۴ مدرسه ملا عبدالله تونی
- ۱۵۳ ۱-۷-۴ موقعیت
- ۱۵۳ ۲-۷-۴ تاریخچه
- ۱۵۳ ۳-۷-۴ توصیف عمومی و پیشینه تحقیقاتی
- ۱۵۴ ۴-۷-۴ کارکرد اصلی
- ۱۵۴ ۵-۷-۴ کارکرد امروزی
- ۱۵۴ ۶-۷-۴ ویژگی‌های ساختاری
- ۱۵۶ ۸-۴ مدرسه علمیه درمیان
- ۱۵۶ ۱-۸-۴ موقعیت
- ۱۵۶ ۲-۸-۴ تاریخچه
- ۱۵۶ ۳-۸-۴ توصیف عمومی و پیشینه تحقیقاتی
- ۱۵۶ ۴-۸-۴ کارکرد اصلی
- ۱۵۶ ۵-۸-۴ کارکرد امروزی
- ۱۵۷ ۶-۸-۴ ویژگی‌های ساختاری

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۱۶۰ ۱-۵ نتیجه گیری
۱۶۷ ۲-۵ فهرست تصاویر و نقشه ها
۲۳۸ ۳-۵ فهرست منابع و مآخذ

فهرست نقشه‌ها

صفحه	عنوان
۱۶۷	نقشه ۱-۲ موقعیت استان خراسان جنوبی در نقشه ایران
۱۶۸	نقشه ۲-۲ استان خراسان جنوبی
۱۶۹	نقشه ۳-۲ شهرستان بیرجند
۱۷۰	نقشه ۴-۲ قهستان و خراسان و قسمتی از سیستان
۱۷۱	نقشه ۵-۲ شهرستان فردوس
۱۷۲	نقشه ۶-۲ شهرستان بشرویه
۱۷۳	نقشه ۷-۲ شهرستان درمیان
۱۷۴	نقشه ۱-۴ پراکنش مدارس خراسان جنوبی
۱۷۵	نقشه ۲-۴ هسته اولیه شهر بیرجند
۱۷۶	نقشه ۳-۴ ترکیب محلات در بافت تاریخی بیرجند
۱۷۷	نقشه ۴-۴ موقعیت مکانی مدرسه معصومیه در بافت شهری بیرجند
۱۷۸	نقشه ۵-۴ کروکی مدرسه معصومیه
۱۷۹	نقشه ۶-۴ پلان و برش نمای شرقی مدرسه معصومیه
۱۸۷	نقشه ۷-۴ موقعیت مکانی مدرسه شوکتیه در بافت شهری بیرجند
۱۸۸	نقشه ۸-۴ کروکی مدرسه شوکتیه
۱۸۹	نقشه ۹-۴ پلان طبقه همکف مدرسه شوکتیه
۱۸۹	نقشه ۱۰-۴ پلان طبقه اول مدرسه شوکتیه
۱۹۹	نقشه ۱۱-۴ موقعیت مکانی مدرسه نابغ آیتی در بافت شهری بیرجند
۲۰۰	نقشه ۱۲-۴ کروکی مدرسه نابغ آیتی
۲۰۱	نقشه ۱۳-۴ پلان مدرسه نابغ آیتی

- نقشه ۴-۱۴ نما و برش شمالی مدرسه نابغ آیتی ۲۰۱
- نقشه ۴-۱۵ موقعیت مکانی مدرسه ملا علی اکبر خوسفی در شهر خوسف ۲۰۴
- نقشه ۴-۱۶ کروکی مدرسه ملا علی اکبر خوسفی ۲۰۵
- نقشه ۴-۱۷ پلان و نمای جنوبی مدرسه ملا علی اکبر خوسفی ۲۰۶
- نقشه ۴-۱۸ موقعیت مکانی مدرسه حبیبیه در بافت شهری فردوس ۲۰۹
- نقشه ۴-۱۹ کروکی مدرسه حبیبیه ۲۱۰
- نقشه ۴-۲۰ پلان مدرسه حبیبیه ۲۱۱
- نقشه ۴-۲۱ مقطع و نمای جنوبی مدرسه حبیبیه ۲۱۲
- نقشه ۴-۲۲ موقعیت مکانی مدرسه علیا در بافت شهری فردوس ۲۱۶
- نقشه ۴-۲۳ کروکی مدرسه علیا ۲۱۷
- نقشه ۴-۲۴ پلان مدرسه علیا ۲۱۸
- نقشه ۴-۲۵ موقعیت قرارگیری مدرسه ملا عبدالله تونی در بافت شهری بشرویه ۲۲۹
- نقشه ۴-۲۶ کروکی مدرسه ملا عبدالله تونی ۲۳۰
- نقشه ۴-۲۷ پلان مدرسه ملا عبدالله توند ۲۳۱
- نقشه ۴-۲۸ موقعیت قرارگیری مدرسه علمیه درمیان در بافت روستای درمیان ۲۳۵
- نقشه ۴-۲۹ کروکی مدرسه علمیه درمیان ۲۳۶
- نقشه ۴-۳۰ پلان و نمای مدرسه درمیان ۲۲۷

فهرست تصاویر

عنوان	صفحه
تصویر ۴-۱- مدرسه معصومیه ، سردر و کتیبه های ورودی مدرسه نمای شمالی	۱۸۰
تصویر ۴-۲- مدرسه معصومیه ، دالان	۱۸۰
تصویر ۴-۳- مدرسه معصومیه ، صحن یا حیاط مرکزی	۱۸۰
تصویر ۴-۴- مدرسه معصومیه، فضای صحن مدرسه	۱۸۱
تصویر ۴-۵- مدرسه معصومیه، حوض آب وسط حیاط مرکزی	۱۸۱
تصویر ۴-۶- مدرسه معصومیه، نمای ایوان شرقی	۱۸۱
تصویر ۴-۷- مدرسه معصومیه، نمای ایوان غربی	۱۸۲
تصویر ۴-۸- مدرسه معصومیه، نمای یکی از حجره های مدرسه	۱۸۲
تصویر ۴-۹- مدرسه معصومیه ، تزئینات بالای سر در یکی از حجره های مدرسه	۱۸۲
تصویر ۴-۱۰- مدرسه معصومیه، فضای مدرسه در ضلع جنوبی	۱۸۳
تصویر ۴-۱۱- مدرسه معصومیه ، فضای مدرس در ضلع شمالی	۱۸۳
تصویر ۴-۱۲- مدرسه معصومیه، فرم ستونهای مدور با استفاده از آجر پیش بر	۱۸۳
تصویر ۴-۱۳- مدرسه معصومیه، طاقهای نیم بیضی متصل به دو ستون	۱۴۸۴
تصویر ۴-۱۴- مدرسه معصومیه، تزئینات آجری بالای سر در حجره ها	۱۸۴
تصویر ۴-۱۵- مدرسه معصومیه ، کتیبه سردر ورودی بنا	۱۸۴
تصویر ۴-۱۶- مدرسه معصومیه، کتیبه هلالی سر در ورودی بنا	۱۸۵
تصویر ۴-۱۷- مدرسه معصومیه، کتیبه بالای سر در ورودی	۱۸۵
تصویر ۴-۱۸- مدرسه معصومیه، کتیبه دالان سمت چپ	۱۸۶
تصویر ۴-۱۹- مدرسه معصومیه، کتیبه دالان سمت راست	۱۸۶
تصویر ۴-۲۰- مدرسه معصومیه، کتیبه دالان سمت راست	۱۸۶

- تصویر ۴-۲۱ مدرسه شوکتیه، درب ورودی ضلع جنوبی ۱۹۰
- تصویر ۴-۲۲ مدرسه شوکتیه، درب ورودی ضلع غربی ۱۹۰
- تصویر ۴-۲۳ مدرسه شوکتیه، فضای هشتی ورودی ضلع جنوبی ۱۹۰
- تصویر ۴-۲۴ مدرسه شوکتیه، فضای هشتی ورودی ضلع غربی ۱۹۱
- تصویر ۴-۲۵ مدرسه شوکتیه، فضای دالان (ورودی ضلع جنوبی) ۱۹۱
- تصویر ۴-۲۶ مدرسه شوکتیه، نمای حیاط مرکزی و حوض آب ۱۹۱
- تصویر ۴-۲۷ مدرسه شوکتیه، ایوان جنوبی ۱۹۲
- تصویر ۴-۲۸ مدرسه شوکتیه، ایوانچه های ضلع شرقی ۱۹۲
- تصویر ۴-۲۹ مدرسه شوکتیه، ایوانچه های ضلع غربی ۱۹۲
- تصویر ۴-۳۰ مدرسه شوکتیه، حیاط جانبی ۱۹۳
- تصویر ۴-۳۱ مدرسه شوکتیه، فضای داخلی تالار ۱۹۳
- تصویر ۴-۳۲ مدرسه شوکتیه ، فضای داخلی تالار ۱۹۳
- تصویر ۴-۳۳ مدرسه شوکتیه ، فضای داخلی تالار ۱۹۴
- تصویر ۴-۳۴ مدرسه شوکتیه، تزئینات کاربندی زیر گنبد کلاه فرنگی ۱۹۴
- تصویر ۴-۳۵ مدرسه شوکتیه، ضلع شمالی ۱۹۴
- تصویر ۴-۳۶ مدرسه شوکتیه، ضلع جنوبی ۱۹۵
- تصویر ۴-۳۷ مدرسه شوکتیه، تزئینات مقرنسکاری درب ورودی ضلع جنوبی ۱۹۵
- تصویر ۴-۳۸ مدرسه شوکتیه، تزئینات رسمی بندی ۱۹۵
- تصویر ۴-۳۹ مدرسه شوکتیه، تزئینات قابهای گچی ۱۹۶
- تصویر ۴-۴۰ مدرسه شوکتیه، تزئینات رسمی بندی زیر گنبد کلاه فرنگی ۱۹۶
- تصویر ۴-۴۱ مدرسه شوکتیه، تزئینات رسمی بندی ۱۹۶
- تصویر ۴-۴۲ مدرسه شوکتیه، کتیبه سنگی ۱۹۷
- تصویر ۴-۴۳ مدرسه شوکتیه، کتیبه نقره شده برگچبری حیاط مرکزی ۱۹۷

- تصویر ۴-۴۴ مدرسه شوکتیه، کتیبه مرکز پیشانی ایوان ۱۹۷
- تصویر ۴-۴۵ نقش فرشته بالدار طاق بستان ۱۹۸
- تصویر ۴-۴۶ مدرسه شوکتیه، کتیبه سمت راست پیشانی ایوان ۱۹۸
- تصویر ۴-۴۷ مدرسه شوکتیه، کتیبه سمت چپ پیشانی ایوان بنا ۱۹۸
- تصویر ۴-۴۸ مدرسه نابغ آیتی، درب ورودی مدرسه ۲۰۲
- تصویر ۴-۴۹ مدرسه نابغ آیتی، ایوان جنوبی ۲۰۲
- تصویر ۴-۵۰ مدرسه نابغ آیتی، نمای ایوان جنوبی از روبرو ۲۰۲
- تصویر ۴-۵۱ مدرسه نابغ آیتی، گوشه جنوب غربی ۲۰۳
- تصویر ۴-۵۲ مدرسه نابغ آیتی، حیاط اندرونی ۲۰۳
- تصویر ۴-۵۳ مدرسه نابغ آیتی، قوسهای نیم دایره واقع در نمای ایوان ۲۰۳
- تصویر ۴-۵۴ مدرسه ملا علی اکبر خوسفی، نمای جنوبی نمای بیرونی ۲۰۷
- تصویر ۴-۵۵ مدرسه ملا علی اکبر خوسفی، کتیبه بالای سردر ورودی بنا ۲۰۷
- تصویر ۴-۵۶ مدرسه ملا علی اکبر خوسفی، کتیبه سردر ورودی بنا ۲۰۷
- تصویر ۴-۵۷ مدرسه ملا علی اکبر خوسفی، ضلع جنوبی حیاط ۲۰۸
- تصویر ۴-۵۸ مدرسه ملا علی اکبر خوسفی، ضلع شمال حیاط ۲۰۸
- تصویر ۴-۵۹ مدرسه ملا علی اکبر خوسفی، گوشه شمال غربی ۲۰۸
- تصویر ۴-۶۰ مدرسه حبیبیه، ورودی اصلی ۲۱۳
- تصویر ۴-۶۱ مدرسه حبیبیه، نمای کلی سردر و صدفه مقابل آن ۲۱۳
- تصویر ۴-۶۲ مدرسه حبیبیه، اجرای آجرچینی پوشش هشتی به صورت هشت ترک ۲۱۳
- تصویر ۴-۶۳ مدرسه حبیبیه، حجره ها (ضلع شرقی) ۲۱۴
- تصویر ۴-۶۴ مدرسه حبیبیه، حجره های (ضلع غربی) ۲۱۴
- تصویر ۴-۶۵ مدرسه حبیبیه، ایوان جنوبی ۲۱۴
- تصویر ۴-۶۶ مدرسه حبیبیه، ایوان شمالی ۲۱۵

- تصویر ۶۷-۴ مدرسه حبیبیه، پنجره های مشبک فخر و مدین ۲۱۵
- تصویر ۶۸-۴ عکس های قدیمی مدرسه علیا ۲۱۹
- تصویر ۶۹-۴ نمای بیرونی و داخلی مدرسه علیا پس از زلزله ۱۳۴۷ ه.ش ۲۲۰
- تصویر ۷۰-۴ نمای ایوان ورودی و صفه مقابل آن پس از زلزله ۱۳۴۷ ه.ش ۲۲۰
- تصویر ۷۱-۴ مدرسه علیا، نمای کلی سر در ورودی و صفه مقابل آن ۲۲۱
- تصویر ۷۲-۴ مدرسه علیا ، ایوان ورودی جبهه جنوبی ۲۲۱
- تصویر ۷۳-۴ مدرسه علیا سقف ایوان ورودی جبهه جنوبی ۲۲۱
- تصویر ۷۴-۴ مدرسه علیا، پوشش هشتی ۲۲۳
- تصویر ۷۵-۴ مدرسه علیا پلکان ضلع شرقی ۲۲۲
- تصویر ۷۶-۴ مدرسه علیا ضلع جنوبی حیاط ۲۲۲
- تصویر ۷۷-۴ مدرسه علیا، فضای نمازخانه ۲۲۳
- تصویر ۷۸-۴ مدرسه علیا پوشش سقف فضای نمازخانه ۲۲۳
- تصویر ۷۹-۴ مدرسه علیا فضای نمازخانه گوشه جنوب غربی ۲۲۳
- تصویر ۸۰-۴ مدرسه علیا، ایوان شرقی و حجره های پیرامون آن ۲۲۴
- تصویر ۸۱-۴ مدرسه علیا، نمای بیرونی حجره های گوشه شمال غربی ۲۲۴
- تصویر ۸۲-۴ مدرسه علیا نمای بیرونی ۲۲۵
- تصویر ۸۳-۴ مدرسه غیائیه خرگردنمای جنوبی مدرسه ۲۲۵
- تصویر ۸۴-۴ مدرسه علیا ایوان جنوبی ۲۲۶
- تصویر ۸۵-۴ مدرسه علیا ضلع شمالی ۲۲۶
- تصویر ۸۶-۴ مدرسه علیا ایوان ورودی ضلع شمالی ۲۲۶
- تصویر ۸۷-۴ مدرسه علیا ایوان ضلع غربی ۲۲۷
- تصویر ۸۸-۴ مدرسه علیا، تزیینات آجر کاری ایوان جنوبی ۲۲۷
- تصویر ۸۹-۴ مدرسه علیا تزیینات بالای سر در ورودی حجره ها ۲۲۷

- تصویر ۹۰-۴ مدرسه علیا تزیینات ایوان ضلع شمالی ۲۲۸
- تصویر ۹۱-۴ مدرسه علیا تزیینات مقرنسکاری نمازخانه ۲۲۸
- تصویر ۹۲-۴ مدرسه علیا گودال باغچه وسط حیاط مرکزی ۲۲۸
- تصویر ۹۳-۴ مدرسه میانه بشرویه، نمای ورودی مدرسه ۲۳۱
- تصویر ۹۴-۴ مدرسه ملا عبدالله تونی، حجره های ضلع غربی ۲۳۲
- تصویر ۹۵-۴ مدرسه ملا عبدالله تونی، حجره های ضلع شرقی ۲۳۲
- تصویر ۹۶-۴ مدرسه ملا عبدالله تونی، ایوان جنوبی ۲۳۲
- تصویر ۹۷-۴ مدرسه ملا عبدالله تونی، ایوان جنوبی ۲۳۳
- تصویر ۹۸-۴ مدرسه ملا عبدالله تونی، ایوان شمالی ۲۳۳
- تصویر ۹۹-۴ مدرسه ملا عبدالله تونی، ایوان شمالی ۲۳۳
- تصویر ۱۰۰-۴ مدرسه ملا عبدالله تونی، تزیینات مقرنسکاری و رسمی بندی ۲۳۴
- تصویر ۱۰۱-۴ مدرسه ملا عبدالله تونی، تزیینات آجرکاری ایوان جنوبی ۲۳۴
- تصویر ۱۰۲-۴ مدرسه ملا عبدالله تونی، تزیینات آجرکاری ایوان جنوبی ۲۳۴
- تصویر ۱۰۳-۴ مدرسه علمیه در میان، سر در ورودی مدرسه علمیه در میان ۲۳۷
- تصویر ۱۰۴-۴ مدرسه علمیه در میان، نمای حیاط مرکزی ۲۳۸
- تصویر ۱۰۵-۴ مدرسه علمیه در میان، ایوان جنوب شرق ۲۳۸
- تصویر ۱۰۶-۴ مدرسه علمیه در میان، ایوان شمال غربی ۲۳۸
- تصویر ۱۰۷-۴ مدرسه علمیه در میان، حجره و ایوانچه جلوی آن ۲۳۹
- تصویر ۱۰۸-۴ مدرسه علمیه در میان، رواقهای اطراف حیاط مرکزی ۲۳۹
- تصویر ۱۰۹-۴ مدرسه علمیه در میان، تزیینات آجری سر در مدرسه ۲۳۹
- تصویر ۱۱۰-۴ مدرسه علمیه در میان، طرحهای چلیپایی شکل لچکی های ایوان جنوب شرقی ۲۴۰
- تصویر ۱۱۱-۴ مدرسه علمیه در میان پوشش سقف حجره ها ۲۴۰

فصل اول

کلیات پژوهش